

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 429/2021-35

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Laššákovej, zo sudcu Petra Molnára (sudca spravodajca) a sudcu Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKČIA], [REDAKČIA], [REDAKČIA] zastúpeného Advokátskou kanceláriou, JUDr. Ondrej Polák, s. r. o., Železničná 90/12, Považská Bystrica, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Ondrej Polák, proti postupu Okresného súdu Nové Mesto nad Váhom v konaní vedenom pod sp. zn. 7 Cpr 9/2018 takto

rozhodol:

1. Postupom Okresného súdu Nové Mesto nad Váhom v konaní vedenom pod sp. zn. 7 Cpr 9/2018 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.
2. Okresnému súdu Nové Mesto nad Váhom **prikazuje**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 7 Cpr 9/2018 konal bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľovi **priznáva** finančné zadosťučinenie **500 eur**, ktoré **je** Okresný súd Nové Mesto nad Váhom **povinný** zaplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Okresný súd Nové Mesto nad Váhom **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **384,08 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 16. augusta 2021 domáha vyslovenia porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom všeobecného súdu v konaní označenom v záhlaví tohto uznesenia. Ústavnému súdu navrhuje nálezom vysloviť porušenie jeho označeného práva napadnutým postupom všeobecného súdu, prikázať všeobecnému súdu konať vo veci sťažovateľa bez zbytočných prieťahov, priznať mu primerané finančné zadosťučinenie v sume 10 000 eur, ako aj náhradu trov konania.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ je sporovou stranou v konaní pred Okresným súdom Nové Mesto nad Váhom (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 7 Cpr 9/2018 (ďalej len „namietané konanie“), kde predmetom konania je určenie neplatnosti okamžitého skončenia pracovného pomeru. Žaloba bola podaná sťažovateľom 26. marca 2018.

II.

Argumentácia sťažovateľa

3. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti, prezentujúc chronologický prehľad doteraz vykonaných procesných úkonov, dôvodí, že postup okresného súdu v namietanom konaní je poznačený zbytočnými prieťahmi, kde sa okresný súd dosiaľ ešte pri prejednávaní veci nedostal ani k dokazovaniu o merite veci, konanie trvá tri a pol roka, pričom okresný súd nepostupuje účelne a racionálne. V ďalšej časti ústavnej sťažnosti sťažovateľ poukazuje na to, že opakovane využil v záujme ochrany svojho práva právny prostriedok, ktorý mu právna úprava priznáva, a to sťažnosť na prieťahy v konaní adresovanú predsedovi okresného súdu, ktorá mu však nepriniesla požadovaný efekt.

4. Na základe skutočností uvedených v ústavnej sťažnosti sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd rozhodol o jeho ústavnej sťažnosti nálezom, ktorým vysloví porušenie jeho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 postupom okresného súdu v namietanom konaní, prikáže okresnému súdu konať v namietanom konaní a prizná mu tiež finančné zadosťučinenie v sume 10 000 eur, ako aj náhradu trov právneho zastúpenia.

III.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľa

5. Ústavný súd uznesením č. k. II. ÚS 429/2021-13 z 30. septembra 2021 prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľa v celom rozsahu na ďalšie konanie. V súvislosti s vecným prerokovaním ústavnej sťažnosti 6. októbra 2021 vyzval ústavný súd podpredsedu okresného súdu na vyjadrenie sa k vecnej stránke ústavnej sťažnosti a k ďalším súvisiacim špecifikovaným okolnostiam.

III.1. Vyjadrenie okresného súdu

6. Na výzvu ústavného súdu reagoval predseda okresného súdu podaním č. k. Spr. 449/21 z 3. novembra 2021, ktoré zahŕňa podrobný chronologický prehľad vykonaných úkonov namietaného konania. Predseda okresného súdu vo svojom stanovisku uviedol, že namietané konanie nie je podľa jeho názoru poznačené ani objektívnymi, ani subjektívnymi prieťahmi, keď zákonný sudca postupuje pri prejednávaní veci plynulo s ohľadom na jeho situáciu súvisiacu s množstvom jemu pridelených vecí. I napriek uvedenému konštatovaniu predseda okresného súdu prezentoval v dotknutom stanovisku vyjadrenie, že prieťahy vo veci sťažovateľa, ako aj v iných veciach prejednávaných okresným súdom vyplývajú z nadmernej zaťaženia okresného súdu spôsobenej nedostatočnými personálnymi kapacitami, čo predstavuje na okresnom súde dlhodobý pretrvávajúci problém. Takisto poukázal na ďalší objektívny dôvod, ktorý sa vo všeobecnosti negatívne podpísal na plynulosti postupu v konaniach vedených pred okresným súdom vrátane namietaného konania. Ide podľa neho o aktuálne protipandemické opatrenia a s nimi súvisiacu právnu úpravu, ktorá obmedzila vykonávanie pojednávaní, s výnimkou vymedzených prípadov, medzi ktoré podľa predsedu okresného súdu vec sťažovateľa nepatrí. V ďalšom bode prezentoval argumenty svedčiace podľa neho o nedostatku aktivity na strane sťažovateľa ako účastníka konania. Uviedol, že vec sťažovateľa síce patrí medzi kategóriu sporov, v ktorých sa ustanovenia o zákonnej a sudcovskej koncentrácii konania neuplatňujú, prístup sťažovateľa, ktorý sa na vykonaných pojednávaniach vyjadril, že zatiaľ svoje právo vypovedať nechce realizovať a využije ho až neskôr a neskôr tiež predloží súdu ako dôkaz zvukovú nahrávku, ktorou disponuje, neprispieva k plynulému postupu. V tomto kontexte tiež poznamenal, že sťažovateľ neúspešne celkovo štyrikrát uplatnil návrh na nariadenie neodkladného opatrenia, pričom tri odvolania sťažovateľa proti uvedeným zamietavým rozhodnutiam okresného súdu boli tiež neúspešné, napokon poukázal aj na to, že sťažovateľ rozšíril svoju žalobu o návrh na náhradu mzdy až na poslednom vykonanom pojednávaní 13. októbra 2021, čo vyvolá v prípade pripustenia zmeny žaloby potrebu ďalšieho dokazovania.

III.2. Replika sťažovateľa

7. Právny zástupca sťažovateľa na základe výzvy ústavného súdu k stanovisku okresného súdu predložil vyjadrenie spísané samotným sťažovateľom, ktorý v podaní doručenom ústavnému súdu 15. decembra 2021 okrem iného reagoval na argumentáciu okresného súdu uvádzajúc, že svoj nárok na náhradu mzdy uplatnil na prvom pojednávaní 19. novembra 2018, teda v čase, keď ešte nebol zastúpený kvalifikovaným právnym zástupcom, a teda ju z tohto dôvodu neformuloval priamo

v petite žaloby, pričom sa nedomnieva, že by rozšírenie žaloby o uvedený nárok malo byť spojené s rozsiahlym dokazovaním. Sťažovateľ v podaní takisto zdôvodnil výšku ním požadovaného finančného zadosťučinenia, kde poukázal na pocity osobnej frustrácie spôsobenej dlhotrvajúcim súdnym sporom a tiež na nepriaznivé existenčné pomery seba a svojej rodiny.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

8. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) vec prejednal a rozhodol bez nariadenia ústneho pojednávania, keďže na základe obsahu podaní a súvisiaceho spisového materiálu dospel k záveru, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

9. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, v zmysle ustálenej judikatúry (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04) ústavný súd zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložit'osť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj ústavnú sťažnosť sťažovateľa.

10. Pokiaľ ide o otázku predmetu namietaného konania, ústavný súd nehodnotí po preskúmaní doterajšieho priebehu namietaného konania pred okresným súdom predmetný pracovnoprávny spor ako právne či skutkovo zložitú vec. Rozhodovanie sporov uvedeného charakteru je napokon súčasťou štandardnej rozhodovacej agendy všeobecných súdov. Pokiaľ ide o predmet konania, ústavný súd súčasne poukazuje na to, že kategóriu pracovnoprávných sporov, akým je aj vec sťažovateľa, štandardná rozhodovacia činnosť ústavného súdu reflektujúca na judikatúru ESLP zaraďuje medzi konania, ktoré by mali byť vedené s osobitnou rýchlosťou (napr. IV. ÚS 22/02).

11. V konaní o ústavnej sťažnosti namietajúcej porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov ústavný súd okrem zložitosti veci skúma aj to, akým spôsobom sa na priet'ahoch konania podieľala osoba, ktorá podala ústavnú sťažnosť vo veci porušenia jej základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Ústavný súd po preskúmaní spisového materiálu týkajúceho sa namietaného konania zistil viaceré okolnosti pričítateľné na vrub sťažovateľovi. Ide o zrušenie nariadeného termínu pojednávania určeného k dátumu 16. august 2021, kde dôvodom odročenia pojednávania bola kolízia pojednávania na strane právneho zástupcu sťažovateľa. Uvedená okolnosť, aj keď nie vo výraznej miere, narušila plynulý postup v namietanom konaní. V ďalšom rade ústavný súd konštatuje, že k predĺženiu súdneho konania prispeli aj sťažovateľom podané procesné návrhy (návrhy na nariadenie neodkladného opatrenia a s nimi súvisiace uplatnené

opravné prostriedky proti rozhodnutiam okresného súdu). Ústavný súd zohľadňuje, že sťažovateľ ako účastník konania má nesporné právo na procesné úkony, ktoré urobil, na druhej strane však poukazuje na to, že za predĺženie konania vzniknuté v dôsledku uplatnenia procesných práv účastníkom konania nemožno pripísať zodpovednosť na vrub súdu konajúcemu vo veci. Poukazujúc na doterajšiu judikatúru, čas, ktorý bol nevyhnutný na rozhodnutie o procesných návrhoch sťažovateľa, ústavný súd nezapočítal do doby zbytočných prietáhov v konaní okresného súdu (III. ÚS 242/03, IV. ÚS 218/04). Rovnako prístup sťažovateľa, ktorý nie je aktívny pri realizácii dôkazného procesu (či už oddiaľovaním vlastnej výpovede alebo oddiaľovaním predkladania dôkazov, ktorými disponuje) i napriek charakteru namietaného konania, u ktorého je uplatnenie koncentračnej zásady vylúčené, nemožno hodnotiť ako správanie účastníka konania, ktoré by prispievalo k plynulému postupu pri prejednaní jeho veci.

12. Ústavný súd sa napokon zaoberal aj hodnotením postupu okresného súdu v namietanom konaní a po oboznámení sa s obsahom spisového materiálu dospel k čiastkovým záverom, a to že je priebeh konania pred okresným súdom poznačený jednak neodôvodnenou nečinnosťou okresného súdu a tiež jeho neefektívnym postupom. Na tomto mieste ústavný súd pripomína svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej nielen nečinnosť, ale aj nesústredená a neefektívna činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, ak činnosť štátneho orgánu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby o jeho veci rozhodol (napr. I. ÚS 376/06, III. ÚS 90/07, II. ÚS 287/2019).

13. Obdobie pasivity predstavujúce nečinnosť v rozsahu približne štyroch mesiacov, keď okresný súd nekonal bez toho, aby mu v tom bránila zákonná prekážka, bolo ústavným súdom zistené v úseku konania od 19. novembra 2018, keď vykonal okresný súd vo veci sťažovateľa pojednávanie, do 9. mája 2019, keď rozhodol o zamietnutí návrhu sťažovateľa na nariadenie neodkladného opatrenia (v tomto období síce určil okresný súd termín pojednávania k dátumu 18. február 2019, ktorý bol nakoniec zrušený z dôvodov na strane právneho zástupcu žalovaného, okrem uvedeného termínu pojednávania však okresný súd vo vymedzenom časovom úseku žiaden úkon nevykonával). Ústavný súd ďalej zaznamenal pasívny prístup okresného súdu v neskoršej etape namietaného konania, keď okresný súd po vrátení spisového materiálu odvolacím súdom 19. februára 2020 určil ďalší termín pojednávania s neprimeraným časovým odstupom štyroch mesiacov, počas ktorých nebol realizovaný žiaden úkon konania, a to k dátumu 1. júl 2020. Nečinnosťou okresného súdu v rozsahu celkovo štyroch mesiacov je poznačený aj úsek konania od 24. augusta 2020, keď vykonal okresný súd pojednávanie, do 14. januára 2021, keď okresný súd vydal rozhodnutie o prerušení konania. Neefektívnu činnosť okresného súdu potvrdzuje uznesenie Krajského súdu v Trenčíne z 27. apríla 2021, ktorým tento zrušil uznesenie okresného súdu zo 14. januára 2021 o prerušení namietaného konania.

14. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd dospel k záveru, že doterajšia dĺžka namietaného konania okresného súdu, aj keď zistená celková nečinnosť nemá rozsiahly charakter, je s prihliadnutím na povahu predmetu posudzovaného konania vyžadujúceho si v zmysle ustálenej

judikatúry ústavného súdu osobitnú rýchlosť konania neprimeraná. Obranu okresného súdu spočívajúcu v uvádzaní dôvodov, ktoré mali ako objektívne príčiny spôsobiť prieťahy v konaní, ústavný súd so všeobecným odkazom na svoju ustálenú judikatúru neakceptoval. Vysoká zaťaženosť sudcov či jednotlivých súdnych oddelení nemôžu byť na ťarchu strany sporu a nemajú povahu okolnosti, ktorá by vylučovala zodpovednosť súdu, ktorý je vecne a miestne príslušný na rozhodnutie vo veci samej. Ústavný súd tak konštatuje, že zistenou neodôvodnenou nečinnosťou okresného súdu a jeho neefektívnym postupom došlo k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (bod 1 výroku nálezu).

V.

Prikázanie vo veci konať a priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

15. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie základných práv podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal. Keďže v čase rozhodovania ústavného súdu nebola vec sťažovateľa pred okresným súdom meritórne ukončená, ústavný súd formuloval v zmysle uvedených článkov ústavy a zákona o ústavnom súde pre okresný súd príkaz konať vo veci sťažovateľa bez zbytočných prieťahov (bod 2 výroku nálezu).

16. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, ak o to požiadal. Podľa § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, v ústavnej sťažnosti uvedie rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 135 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd prizná sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, orgán verejnej moci, ktorý porušil základné práva alebo slobody, je povinný sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie zaplatiť do dvoch mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu. Ak ten, komu bolo uložené zaplatiť sťažovateľovi finančné zadosťučinenie, v tejto lehote priznané finančné zadosťučinenie sťažovateľovi nezaplatí, v zmysle odseku 2 citovaného ustanovenia sa zvyšuje finančné zadosťučinenie priznané ústavným súdom o 5 % za každý aj začatý rok omeškania až do jeho zaplatenia. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti žiadal priznať primerané finančné zadosťučinenie v sume 10 000 eur, ktoré odôvodňuje pocitmi právnej neistoty. Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných EŠLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Vzhľadom na konštatované zbytočné prieťahy spôsobené neodôvodnenou nečinnosťou okresného súdu a tiež jeho neefektívnym postupom v namietanom konaní, s prihliadnutím na jeho neprimeranú dĺžku, ako aj

charakter predmetu namietaného konania a správanie samotného sťažovateľa ako účastníka konania, majúc na pamäti to, že cieľom priznania primeraného finančného zadosťučinenia je len zmiernenie ujmy pocitovanej z porušenia základných práv alebo slobôd zaručených ústavou, resp. záväznou medzinárodnou zmluvou, považoval priznanie sumy 500 eur za primerané finančné zadosťučinenie (bod 3 výroku nálezu).

VI. Trovy konania

17. Sťažovateľ si uplatnil aj náhradu trov konania pred ústavným súdom, ktoré mu vznikli v súvislosti s jeho právnym zastúpením. Ústavný súd pri rozhodovaní o náhrade trov konania vychádzal z obsahu súdneho spisu. Ústavný súd zároveň vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok 2020, ktorá bola 1 087 eur, keďže išlo o dva úkony právnej služby vykonané v roku 2021 (prevzatie a prípravu zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti). Odmena za jeden úkon právnych služieb za rok 2021 v zmysle § 11 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov predstavuje sumu 181,17 eur, režijný paušál predstavuje sumu 10,87 eur. Celková stanovená odmena tak predstavuje sumu 384,08 eur (bod 4 výroku nálezu). Za tretí úkon ústavný súd odmenu nepriznal, keďže vyjadrenie k stanovisku okresného súdu nebolo formulované právnym zástupcom sťažovateľa, ale išlo iba o laické stanovisko samotného sťažovateľa.

18. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. januára 2022

**Jana Laššáková
predsedníčka senátu**